

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อสำรวจความต้องการกิจกรรมวิชาการที่จัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ของสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในด้านรูปแบบ เนื้อหา ช่วงเวลา และสถานที่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้คือ

1. การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูล
7. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการของสมาคมห้องสมุดทั้งในต่างประเทศและสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยและประกอบการอภิปรายผล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสมาชิกสามัญรายปีและตลอดชีพของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ใน พ.ศ.2539 จำนวน 859 คน (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2540) ซึ่งจำแนกออกเป็น 8 กลุ่ม ตามชมรมที่เลือกสังกัดเป็นชมรมที่ 1 ดังนี้

1. ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.)
2. ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (ชสบ.)
3. ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (ชบช.)
4. ชมรมห้องสมุดเฉพาะ (ชพ.)

5. ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ชบร.)
6. ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ (ชหช.)
7. ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี (ชอท.)
8. กลุ่มที่ไม่ระบุชมรมที่สังกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ Yamane (Yamane, 1973 : 1,088) ที่ระดับความเชื่อมั่น $P = 0.04$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของสมาชิก จำแนกกลุ่มตามชมรมที่เลือกสังกัดเป็นชมรมที่ 1

ชมรมที่เลือกสังกัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ.)	323	145
ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (ชสบ.)	60	27
ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (ชบช.)	29	13
ชมรมห้องสมุดเฉพาะ (ชพ.)	165	74
ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ชบร.)	158	71
ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ (ชหช.)	59	26
ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี (ชอท.)	39	17
กลุ่มที่ไม่ระบุชมรมที่สังกัด	26	12
รวม	859	385

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ลักษณะของคำถามประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอนคือ (ภาคผนวก ข)

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย คำถามรวม 6 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ประเภทชมรม การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ ประเภทของกิจกรรมวิชาการที่เข้าร่วม ความถี่ในการเข้าร่วม และสาเหตุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมวิชาการ ประกอบด้วยคำถามรวม 4 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมวิชาการด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา ด้านสถานที่ และด้านช่วงเวลา

ด้านรูปแบบของกิจกรรมวิชาการ จำแนกออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ การบรรยายและการอภิปราย การประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การอบรม ทัศนศึกษา การส่งเสริมด้านวิจัยและการผลิตสื่อ

ด้านเนื้อหาของกิจกรรมวิชาการ เนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตามหลักสูตรที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ต่อไปนี้

Chulalongkorn University. 1996. **Graduate school announcement 1996-1998 : course description part 2.** Bangkok : Chulalongkorn University Printing House.

Texas Woman's University. 1994. **Texas Woman's University graduate catalog 1994-1996.** Denton : Texas Woman's University.

The University of Sheffield. Graduate school. 1996. **Social sciences division : Information for entry in 1996-97.** Western Bank, Sheffield : The University of Sheffield.

University of Wales, Aberystwyth. 1995. **Postgraduate prospectus 1996-98.** Aberystwyth : University of Wales.

จากนั้นผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเนื้อหากิจกรรมวิชาการเป็น 5 ด้าน ดังนี้คือ

1. การบริหารงาน ประกอบด้วย การจัดการห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ การวางแผนและกำหนดนโยบาย การจัดการบุคลากร การจัดการงบประมาณ อาคารห้องสมุดและอุปกรณ์ การบริหารงานจดหมายเหตุ การตลาดและการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

2. การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ประกอบด้วย การคัดเลือกทรัพยากรห้องสมุด การจัดหาทรัพยากรห้องสมุด การจำหน่ายออก การอนุรักษ์ทรัพยากรห้องสมุด และความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากร

3. การวิเคราะห์ทรัพยากรห้องสมุด ประกอบด้วย การทำรายการวัสดุตีพิมพ์ การจัดระบบทรัพยากร (การจัดหมวดหมู่ทรัพยากร) การทำรายการวัสดุไม่ตีพิมพ์ การวิเคราะห์เรื่อง การจัดการวารสาร และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และการทำดัชนีและสาระสังเขป

4. การบริการสารนิเทศ ประกอบด้วย การบริการและเผยแพร่สารนิเทศ การค้นคืนสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศและบริการ บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการวัสดุไม่ตีพิมพ์ บริการวารสาร การค้นคืนสารนิเทศออนไลน์ การประเมินระบบสารนิเทศ การศึกษาผู้ใช้ การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ

5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารนิเทศ ประกอบด้วย เทคโนโลยีสารนิเทศประเภทต่าง ๆ ห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์และออกแบบระบบ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในงานสารนิเทศ การจัดการและออกแบบฐานข้อมูล ข่ายงานและเครือข่าย เทคโนโลยีมัลติมีเดีย การใช้อินเทอร์เน็ต และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ส่วนเนื้อหาอื่น ๆ ประกอบด้วย การเขียนผลงานทางวิชาการ การผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ การวิจัย สติ การสื่อสาร ลิขสิทธิ์และภาษาต่างประเทศ

ด้านสถานที่ ประกอบด้วยสถานที่ที่ต้องการให้สมาคมจัดกิจกรรมวิชาการ ซึ่งแบ่งเป็น 3 แห่ง คือ ในกรุงเทพมหานคร ในต่างจังหวัด และในภาคต่าง ๆ หมุนเวียนกันไป และสถานที่ที่ต้องการให้สมาคมจัด กิจกรรมทัศนศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 เส้นทาง คือ ในกรุงเทพมหานคร ในต่างจังหวัด และในต่างประเทศ

ด้านช่วงเวลา แบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ ครึ่งวัน 1 วัน 3 วัน 5 วัน และอื่น ๆ

คำถามของตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบประเมินค่าโดยใช้มาตราวัดทัศนคติแบบ Likert (Likert scale)

ดังนี้

ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับมากที่สุด
 ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับมาก
 ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับปานกลาง
 ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับน้อย
 ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับน้อยที่สุด
 และไม่ต้องการกิจกรรมวิชาการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยระบุเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมวิชาการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความถูกต้องสมบูรณ์โดยเน้นความเที่ยงตรงในเนื้อหาและความเชื่อถือได้ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสมาชิกในสังกัดชมรมต่าง ๆ และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ถึงวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2540 และกำหนดค่าความเชื่อถือได้ (Reliability Analysis) 0.70 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 23 ชุด และนำไปคำนวณค่าความเชื่อถือได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Windows Release 6.0 ได้ค่า $\alpha = 0.97$ ผู้วิจัยได้พบข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะ จึงดำเนินการแก้ไขดังนี้

ตอนที่ 1 เพิ่มข้อความในแบบสอบถามข้อ 3 ว่า "ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา" เพื่อระบุช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และปรับคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการให้สั้นและกระชับมากขึ้น

ตอนที่ 2 เพิ่มเติมเนื้อหาเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ในหัวข้อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมจดหมายเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยส่งทั้งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ให้แก่สมาชิก

การส่งด้วยตนเองดำเนินการในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2540 ณ ห้องประชุมสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 72 ฉบับ ส่วนการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ดำเนินการระหว่างวันที่ 22-30 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยเว้นสมาชิกที่ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2540 จำนวน 313 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2541 และได้ติดตามทวงถามและได้รับกลับคืนภายในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2541 รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งสิ้น 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77.9 และได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ให้ข้อมูลสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 289 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.1

การวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูล

การวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลมีวิธีการดังนี้

1. การกำหนดรหัสและแปลงข้อมูลจากแบบสอบถามลงในแบบฟอร์มการลงรหัส
2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS MS Windows Release 6.0 ดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ค่าร้อยละ
 - 2.2 วิเคราะห์ความต้องการกิจกรรมวิชาการโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของระดับความต้องการกิจกรรมวิชาการในด้านรูปแบบ เนื้อหา สถานที่ และช่วงเวลา ตามประเภทของชมรมที่สังกัด วุฒิกการศึกษา และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ประเภทชมรมที่สังกัด แบ่งเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา (ชบอ) ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (ชสบ.) ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (ชบช.) ชมรมห้องสมุดเฉพาะ (ชพ.) ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ชบร.) ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ (ชหช.) ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี (ชอท.) และกลุ่มที่ไม่ระบุชมรมที่สังกัด

วุฒิกการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วุฒิปริญญาตรี วุฒิปริญญาโทขึ้นไป และวุฒิอื่น ๆ

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม 1-5 ครั้ง กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม 6 ครั้งขึ้นไป และกลุ่มไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม

โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ (Significant level) ที่ .05 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe (Scheffe test)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลของค่าเฉลี่ย โดยกำหนดการแปลและค่าความหมายคะแนนดังนี้
 - 4.60 - 5.00 หมายถึง ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับมากที่สุด (มส)
 - 3.60 - 4.59 หมายถึง ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับมาก (ม)
 - 2.60 - 3.59 หมายถึง ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับปานกลาง (ป)
 - 1.60 - 2.59 หมายถึง ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับน้อย (น)
 - 1.00 - 1.59 หมายถึง ความต้องการกิจกรรมวิชาการในระดับน้อยที่สุด (นส)
4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและการบรรยายในบทที่ 4